

Õiguskantsler

Teie 18.02.2013 nr

Õiguskantsler 26.02.2013 nr 6-1/130258/1300926

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Täiendav maksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral**

Lugupeetud

Täna Teid 18.02.2013 pöördumise eest, milles palusite mul hinnata tulumaksuseaduse § 23¹ vastavust seadustele ja põhiseadusele. Selgitasite, et perekonnaseaduse ja riiklike peretoetuste seaduse järgi loetakse 18-aastaseks saanud, kuid gümnaasiumis õppiv isik vanema ülalpeetavaks kuni hetkeni, mil isik lõpetab oma õpinguid põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses, kuid mitte kauem kui isiku 21-aastaseks saamiseni. Selle sätte mõttega on Teie hinnangul vastuolus tulumaksuseaduse § 23¹ lg 1, mis sätestab, et lapsevanem või teine selleks õigustatud isik võib maksustamisperioodi tulust maha arvata täiendava maksuvaba tulu iga lapse kohta alates teisest lapsest ainult siis, kui lapsed on kuni 17-aastased. Samuti osutasite tulumaksuseaduse § 23¹ lõikele 3, mis sätestab, et vaidluse korral käsitatakse last ülalpidava isikuna isikut, kellele makstakse riiklike peretoetuste seaduse §-s 5 sätestatud lapsetoetust, ning palusite selgitada, kelle vahelist vaidlust selles sättes silmas peetakse.

Teatan Teile, et olen Teie avalduse läbi vaadanud, kuid ma ei tuvastanud, et tulumaksuseaduse § 23¹ lg 1 osas, milles see võimaldab lapsevanematel saada täiendava tulumaksusoodustuse üksnes juhul, kui lapsevanem kasvatab kahte või enam alla 17-aastast last, oleks vastuolus teiste seadustega või põhiseadusega. Selgitan.

Säte, mille järgi saab alla 17-aastaseid lapsi kasvata isik arvata oma maksustatavast tulust maha nn täiendava(d) maksuvaba miinimum(id), jõustus esmakordselt 2001. aastal.¹ Kuigi sellest ajast saadik on seda normi ja mh täiendava tulumaksuvabastuse saamise tingimusi korduvalt muudetud, on muutmatuks jäänud eeldus, et täiendava tulumaksuvaba tulu saab oma tulust maha arvata vaid

¹ Vt nt seletuskiri tulumaksuseaduse § 23 muutmise seaduse eelnõu nr 333 juurde ja seletuskiri tulumaksuseaduse ning sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu nr 658 juurde, kommentaar tulumaksuseaduse § 23¹ muutmise kohta. Arvutivõrgust kättesaadavad vastavalt:

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=003671156 ja
http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=051390007.

alla 17-aastaseid lapsi kasvatav isik. Sellest võib järeldada, et seadusandja on tulumaksusoodustuse võimaldamisel olnud kindlameelne – soodustust saab üksnes see vanem, kes kasvatab alla 17-aastaseid lapsi. Seadusandja tahteks ei olnud siduda täiendava tulumaksuvaba tulu arvestamise võimalus sellega, kas vanem peab oma last üleval ka pärast 18-aastaseks² saamist või mitte.

Seda, et seadusandja on valinud kõnealuse täiendava tulumaksusoodustuse jagamisel just vanuselise kriteeriumi, ei saa minu hinnangul seadusandjale ette heita. Põhiseaduse järgi on seadusandjal ulatuslik õigus määrata, kes peavad maksu, sh tulumaksu maksma. Kui seadusandja on otsustanud, et isikud peavad maksma maksu nende teenitud tulult, siis iseenesest ei pea ta andma isikutele tulumaksusoodustusi. Kui seadusandja otsustab seda siiski teha, siis tal on suur vabadus valida, millistel tingimustel ta seda teeb.³ Tulumaksusoodustuste võimaldamisel ei ole seadusandja seotud teistes seadustes – nt riiklike peretoetuste seaduses ja perekonnaseaduses – toodud definitsioonide ega eesmärkidega. Nende seaduste eesmärk ja reguleerimisala on hoopis teine.

Selle tõdemusega lõpetan ma Teie avalduse menetlemise. Vabandan, et ma ei saa Teid Teie küsimuses aidata.

Mis puudutab Teie küsimust tulumaksuseaduse § 23¹ lg 3 tähenduse kohta, teatan Teile, et nõustun Maksu- ja Tolliameti tõlgendusega, et see säte reguleerib kahe maksumaksja vahel tekkinud vaidluse lahendamise korda. Tulumaksuseaduse § 23¹ lg 1 järgi saab täiendava maksuvaba tulu oma maksustatavast tulust maha arvata ainult üks lapsevanem – nt laste emal ja isal, kes laste kasvatamises osalevad, tuleb omavahel kokku leppida, kes mahaarvamist oma tuludeklaratsioonil rakendab.⁴ Kui lapsevanemad sellisele kokkuleppele ei jõua ning mõlemad deklareerivad oma soovi täiendava maksuvaba tulu maha arvata, saab õiguse soodustust kasutada see vanem, kellele makstakse lapsetoetust.⁵

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Olga Lavrova 693 8404
olga.lavrova@oiguskantsler.ee

² Tulumaksuseaduse § 23¹ lg 2 sõnastusest tulenevalt saab lapsevanem viimast korda maha arvata täiendava tulumaksuvaba tulu aastal, mil tema laps saab 17-aastaseks. Aastal, mil laps saab 18-aastaseks, ei saa enam täiendavat tulumaksusoodustust rakendada.

³ Seda järeldust toetab ka Riigikohtu praktika. Vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 27.12.2011 otsus nr 3-4-1-23-11, pp 67-68.

⁴ See on oluline juhul, kui lapsevanemad ei esita nn ühise tuludeklaratsiooni.

⁵ Lehis, L. Kommentaarid tulumaksuseaduse juurde. Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega. Kolmas köide. Kommentaarid. Tartu, 2012. Lk 125.